

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-1001

M.A. (Part I) (I Semester) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

Compulsory Paper

PO-C1 : Political Theory

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the nature and significance of Political Theory.
 - (b) Discuss liberty and equality as complementary principles.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the bases of political obligation.
 - (b) What is Justice ? Explain the Marxist concept of Justice.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the Positive and Negative dimensions of Liberty.
 - (b) Write an essay on various trends in Feminism.

4. Write short notes on (any *two*) : [10]
 - (a) Civil Disobedience
 - (b) Natural Right
 - (c) Legal and Formal Justice
 - (d) Types of Equality.

P.T.O.

5. Write short notes on (any two) : [10]
- (a) Cosmopolitan
 - (b) Green's view on Liberty
 - (c) Radical Democracy
 - (d) Liberal Theory of Democracy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) राजकीय सिद्धांताचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा.
 - (ब) 'स्वातंत्र्य व समता' ही परस्पर पूरक तत्वे आहेत चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) राजकीय आज्ञापालनाचे आधार स्पष्ट करा.
 - (ब) न्याय म्हणजे काय ? न्यायाची मार्क्सवादी संकल्पना स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) स्वातंत्र्याचे सकारात्मक व नकारात्मक आयाम स्पष्ट करा.
 - (ब) 'स्त्रीवादाचे विविध प्रवाह' यावर निबंध लिहा.
4. कोणत्याही दोन थोडक्यात टीपा लिहा : [10]
 - (अ) नागरी अवज्ञा
 - (ब) नैसर्गिक हक्क
 - (क) कायदेशीर व औपचारिक न्याय
 - (ड) समतेचे प्रकार

5. खालीलपैकी दोन थोडक्यात टीपा लिहा :

[10]

(अ) विश्वबंधुत्व

(ब) ग्रीनचे स्वातंत्र्यविषयक विचार

(क) मूलगामी लोकशाही

(ड) लोकशाहीचा उदारमतवादी सिद्धांत.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-1002

M.A. (Part-I) (I Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Compulsory Paper)

(PO-C2 : Public Administration)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

- N.B. :—** (i) *All* questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]

(a) Explain the meaning and nature of New Public Administration.

Or

(b) Explain the system approach to the study of Public Administration.

2. Attempt any *one* of the following : [10]

(a) Explain the features of Development Administration.

Or

(b) Explain the Bureaucratic Approach to the study of Public Administration.

3. Attempt any *one* of the following : [10]

(a) Illustrate the features of Good Governance.

Or

(b) Explain the Parliamentary control on Financial Administration.

P.T.O.

4. Attempt any *two* short notes : [10]
(a) Public Choice Approach
(b) Political neutrality
(c) POSDCORB approach
(d) Lokayukta.
5. Attempt any *two* short notes : [10]
(a) Impact of Globalization on Administration
(b) Classical Theory of Public Administration
(c) Ethics in Administration
(d) New Public Management.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
(अ) नवलोक प्रशासनाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

(ब) लोकप्रशासन अभ्यासाला व्यवस्था दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
(अ) विकास प्रशासनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

(ब) लोकप्रशासन अभ्यासाचा नोकरशाही दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) सुशासनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

(ब) 'वित्तीय प्रशासनावरील कायदेमंडळाचे नियंत्रण' स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन थोडक्यात टिपा लिहा : [10]

(अ) लोकनिवड दृष्टिकोन

(ब) राजकीय तटस्थता

(क) पोस्टकॉर्ब दृष्टिकोन

(ड) लोकायुक्त.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा : [10]

(अ) जागतिकीकरणाचा प्रशासनवरील परिणाम

(ब) लोकप्रशासनाचा अभिजात सिद्धांत

(क) प्रशासनातील नितीमुल्ये

(ड) नवलोक व्यवस्थापन.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-1003

M.A. (Part-I) (I Sem.) EXAMINATION, 2018
POLITICAL SCIENCE
(Compulsory Paper)
(PO-C3 : Political Institutions in India)
(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Comment on State Autonomy in Indian Federal System.
 - (b) Explain the features of Indian Federal System.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Describe the nature of Judicial Review.
 - (b) Explain the structure, power and functions of Rajya Sabha.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain structure, power and functions of National Human Rights Commission.
 - (b) Critically examine the theory and practice of parliamentary sovereignty in India.

4. Attempt any *two* short notes on : [10]
 - (a) Judicial Activism.
 - (b) Central Vigilance Commission
 - (c) Features of Indian Democracy
 - (d) National Integration

P.T.O.

5. Attempt any *two* short notes on : [10]
- (a) Central Information Commission
 - (b) Collective Responsibility
 - (c) Article-356
 - (d) Constituent Assembly.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) भारतीय संघराज्यातील घटकराज्यांची स्वायत्तता याबाबत भाष्य करा.
 - (ब) भारतीय संघराज्य व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) न्यायालयीन पुनर्विलोकनाचे स्वरूप वर्णन करा.
 - (ब) राज्यसभेची रचना, अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची रचना, अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.
 - (ब) भारतीय संसदेच्या सार्वभौमत्व संदर्भातील सिद्धांत आणि व्यवहारांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा थोडक्यात लिहा : [10]
- (अ) न्यायालयीन सक्रियता
(ब) केन्द्रीय दक्षता आयोग
(क) भारतीय लोकशाहीची वैशिष्ट्ये
(ड) राष्ट्रीय एकात्मता.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा थोडक्यात लिहा : [10]
- (अ) केंद्रीय माहिती आयोग
(ब) सामूहिक जबाबदारी
(क) कलम-356
(ड) घटना समिती.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-1004

M.A. (Part-I) (I Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Optional Paper-I)

(PO-01 : Modern Political Ideologies)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
(a) State the philosophy of Fascism.
Or
(b) Write the meaning of Liberalism. Explain the features of Liberalism.
2. Attempt any *one* of the following : [10]
(a) Discuss the nature of Environmentalism.
Or
(b) Explain the elements of Nationalism.
3. Attempt any *one* of the following : [10]
(a) Explain the meaning and types of Feminism.
Or
(b) Democratic Socialism is a synthesis of Democracy and Socialism.' Discuss.

P.T.O.

4. Answer any *two* of the following : [10]
- (a) New Fascism
 - (b) Importance of Liberalism
 - (c) Corporate State
 - (d) Environmental Management.
5. Answer any *two* of the following : [10]
- (a) Guild Socialism
 - (b) Meaning of Nationalism
 - (c) Origin of Liberalism
 - (d) Importance of Feminism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) फॅसिझमचे तत्वज्ञान सांगा.

किंवा

- (ब) उदारमतवादाचा अर्थ सांगून वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) पर्यावरणावादाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

किंवा

- (ब) राष्ट्रवादाचे घटक स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) स्त्रीवादाचा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

(ब) लोकशाही समाजवाद हा लोकशाही आणि समाजवादाचा समन्वय आहे. चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणताही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : [10]

(अ) नव फॅसिझम

(ब) उदारमतवादाचे महत्व

(क) महामंडळात्मक राज्य

(ड) पर्यावरणीय व्यवस्थापन

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : [10]

(अ) गिल्ड समाजवाद

(ब) राष्ट्रवादाचे अर्थ

(क) उदारमतवादाचे उदय

(ड) स्त्रीवादाचे महत्व.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-1005

M.A. (Part-I) (I Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Optional Paper)

(PO-02 : Political Thinkers in Modern Maharashtra)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Write an essay on Mahatma Phule's contribution to social movement.
 - (b) Explain Lokmanya Tilak's Doctrine of Chatuhsutri.
2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss V.R. Shinde's view on Untouchability.
 - (b) Explain V.D. Savarkar's thought on Social Reforms.
3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Comment on Acharya Javdekar's theory of Satyagrahi Samajvad.
 - (b) Discuss Lokmanya Tilak's views on cultural Nationalism.
4. Attempt any *two* short notes : [10]
 - (a) Agarkar and his critique of Hindu Society
 - (b) Tarabai Shinde and women's question
 - (c) Ranade and Theism
 - (d) Dr. Ambedkar's critique of caste system.

P.T.O.

5. Attempt any *two* short notes : [10]

- (a) V.D. Savarkar's views on Militarisation
- (b) India National Movement
- (c) V.R. Shinde's views on Women
- (d) Chiplunkar's views on Aryans.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) महात्मा फुले यांचे सामाजिक चळवळीतील योगदान या विषयावर निबंध लिहा.
- (ब) लोकमान्य टिळकांचा चतुःसूत्री कार्यक्रम स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) वि.रा. शिंदे यांच्या अस्पृश्यताविषयक विचारावर चर्चा करा.
- (ब) वि.दा. सावरकरांचा सामाजिक सुधारणाविषयक विचार स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) आचार्य जावडेकर यांच्या सत्याग्रही समाजवाद सिद्धांतावर भाष्य करा.
- (ब) लोकमान्य टिळकांच्या सांस्कृतिक राष्ट्रवादविषयक विचारावर चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा : [10]
- (अ) आगरकरांची हिंदू समाजाची समीक्षा
(ब) ताराबाई शिंदे आणि स्त्रीयांचे प्रश्न
(क) रानडे आणि ईश्वरवाद
(ड) डॉ. आंबेडकरांची जातीव्यवस्थेची समीक्षा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा : [10]
- (अ) वि.दा. सावरकरांचा लष्करीकरणाचा विचार
(ब) भारतीय राष्ट्रीय चळवळ
(क) वि.रा. शिंदेंचे स्त्रियांबद्दल विचार
(ड) आर्याबद्दल चिपळूणकरांचे विचार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-1006

M.A. (Part-I) (I Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Optional Paper)

(PO-03 : India's Foreign Policy)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss the various challenges before India's Foreign Policy.
 - (b) Discuss Indo-Russia relations in the post-cold war.

2. Answer any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss the challenges before Indo-China relations.
 - (b) Discuss the issues of conflict in the Indian Ocean.

3. Answer any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss India-European relations.
 - (b) Discuss India's Economic Policy in the period of globalisation.

4. Write short notes on any *two* : [10]
 - (a) Energy Security Policy of India.
 - (b) India's nuclear status
 - (c) India and Disarmament
 - (d) Indo-US relations in the context of terrorism.

P.T.O.

5. Write short notes on any two : [10]

- (a) India and Japan
- (b) India and Sri Lanka
- (c) India and Nepal
- (d) India and Central Asia.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या : [10]

- (अ) भारताच्या परराष्ट्रधोरणापुढील विविध आव्हानांची चर्चा करा.
- (ब) शीतयुद्धोत्तर काळातील भारत-रशिया संबंधाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या : [10]

- (अ) भारत-चीन संबंधापुढील विविध आव्हानांची चर्चा करा.
- (ब) हिंदी महासागरातील संघर्षाच्या प्रश्नांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या : [10]

- (अ) भारत-यूरोपीय समुदाय संबंधाची चर्चा करा.
- (ब) जागतिकीकरणाच्या काळखंडातील भारताच्या आर्थिक धोरणाची चर्चा करा.

4. कोणत्याही दोनवर संक्षिप्त टीपा लिहा : [10]
- (अ) भारताचे ऊर्जा सुरक्षा धोरण
(ब) भारताचा अणुदुर्जा
(क) भारत आणि निःशस्त्रीकरण
(ड) दहशतवादाच्या संदर्भात भारत-अमेरिका संबंध.
5. कोणत्याही दोनवर संक्षिप्त टीपा लिहा : [10]
- (अ) भारत आणि जपान
(ब) भारत आणि श्रीलंका
(क) भारत आणि नेपाळ
(ड) भारत आणि मध्य आशिया.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-1007

M.A. (Part-I) (I Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Optional Paper)

(PO-04 : Inequality and Exclusion)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

- N.B. :—** (i) *All* questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Critically examine the concepts of inclusion and exclusion.
 - (b) Critically examine the problem of Racial discrimination at the global level.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss caste as the basis of Social Exclusion in India.
 - (b) Discuss the strategies of empowerment of Women in India.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss the linguistic movements in the North-East India.
 - (b) Discuss the theoretical debates on 'Gender'.

4. Attempt any *two* short notes : [10]
 - (a) Problems of the peasantry in India.
 - (b) Issue of cultural identity
 - (c) Marx's concept of class
 - (d) Mahatma Phule's critique of Caste.

P.T.O.

5. Attempt any two short notes : [10]

(a) Problems faced by Religions minorities in India.

(b) Policy of reservation

(c) Radical feminism

(d) Idea of Inequality.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) समावेश झालेले समूह आणि वगळलेले समूह या संकल्पनेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

(ब) जागतिक स्तरावर वंश-भेदाच्या प्रश्नाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) “भारतातील सामाजिक वगळण्याच्या प्रक्रियेचा जात एक आधार.” चर्चा करा.

(ब) भारतातील स्त्रियांच्या समक्षीकरणाच्या व्यूहरचनांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) ईशान्य भारतातील भाषिक चळवळीची चर्चा करा.

(ब) लिंगभेद या संकल्पनेच्या सैद्धान्तिक वादांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणताही दोन टीपा लिहा : [10]
- (अ) भारतातील शेतकऱ्यांचे प्रश्न
(ब) सांस्कृतिक अस्मितेचा मुद्दा
(क) मार्क्सची वर्गविषयक संकल्पना
(ड) महात्मा फुले प्रणीत जात मिमांसा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा : [10]
- (अ) भारतातील धार्मिक अल्पसंख्याकाचे प्रश्न
(ब) आरक्षणाचे धोरण
(क) जहाल स्त्रीवाद
(ड) विषमतेची संकल्पना.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-2001

M.A. (Part I) (Sem. II) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

PO-C4 : Public Policy

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) What is policy implementation ? Discuss the importance of policy implementation and evaluation in policy making.
 - (b) Elaborate the impact of global events on National Policy Agenda.

2. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Take a brief review of the evolution of the discipline of public policy.
 - (b) Explain the role of the 'state' in policy making in the era of globalization.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Critically analyse the right to education policy in India.
 - (b) Discuss the role of administrative agencies in implementation of a public policy.

P.T.O.

4. Attempt any *two* questions of the following : [10]
- (a) Group Approach
 - (b) Role of International Non-Governmental Organizations in Policy Implementation
 - (c) Special Health Care Provisions for Women
 - (d) Significance of Policy Science.
5. Attempt any *two* questions of the following : [10]
- (a) Incremental Approach
 - (b) Nature and scope of Public Policy
 - (c) Role of Political Parties in Policy Making Process
 - (d) National Rural Health Mission (NRHM)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) धोरण अंमलबजावणी म्हणजे काय ? धोरण निर्मिती प्रक्रियेतील धोरण अंमलबजावणी आणि धोरणाचे मूल्यमापनाचे महत्व विशद करा.
 - (ब) राष्ट्रीय धोरण जाहिरनाम्यावर प्रभाव टाकणाऱ्या जागतिक घटनांचे वर्णन करा.
2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) सार्वजनिक धोरण शास्त्रशाखेच्या विकासाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 - (ब) जागतिकीकरणाच्या कालखंडातील 'राज्याची' धोरण निर्मिती प्रक्रियेतील भूमिका स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) 'भारतातील शिक्षणाच्या अधिकाराचे धोरण' यांचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.
- (ब) 'सार्वजनिक धोरण अंमलबजावणीतील प्रशासकीय यंत्रणांची भूमिका' यावर चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) गटविषयक दृष्टिकोन
- (ब) धोरण अंमलबजावणी प्रक्रियेतील अंतरराष्ट्रीय बिगर शासकीय संघटनांची भूमिका
- (क) महिलांसाठी विशेष आरोग्य सुविधाविषयक तरतुदी
- (ड) धोरण शास्त्राचे महत्व
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) वाढीचा दृष्टिकोन
- (ब) सार्वजनिक धोरणाचे स्वरूप आणि व्याप्ती
- (क) धोरण निर्मिती प्रक्रियेतील राजकीय पक्षांची भूमिका
- (ड) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान (NRHM).

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-2002

M.A. (Part I) (Sem. II) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

Compulsory Paper

PO-C5 : Issues in World Politics

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]

(a) Examine the role of United Nations as an important player in world politics.

(b) Write an essay on the issues of nuclear proliferation

2. Attempt any *one* question of the following : [10]

(a) Write an essay on the causes for armed conflict in the Twenty First Century.

(b) Critically examine the challenges to the global goal of sustainable development.

P.T.O.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
(a) Write an essay on the different methods of coercive diplomacy.
(b) Critically examine the causes of civil war.
4. Attempt any *two* of the following : [10]
(a) Issue of migration
(b) Terrorism
(c) Information revolution
(d) Issues of food security
5. Attempt any *two* of the following : [10]
(a) Humanitarian intervention
(b) Role of Multinational Corporations
(c) Concept of soft power
(d) European union

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]
(अ) जागतिक राजकारणात एक महत्वाचा कर्ता म्हणून संयुक्त राष्ट्रांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
(ब) आण्विक प्रसाराच्या मुद्यांवर निबंध लिहा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
(अ) एकविसाव्या शतकातील संघर्षाला कारणीभूत असणारी कारणे यावर निबंध लिहा.
(ब) शाश्वत विकासाच्या जागतिक उद्दीष्टापुढील आव्हानांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
(अ) पाशवी राजनयाच्या विविध पद्धतीवर निबंध लिहा.
(ब) यादवी युद्धाच्या कारणांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा : [10]
(अ) स्थलांतराचा मुद्दा
(ब) दहशतवाद
(क) माहितीची क्रांती
(ड) अन्न सुरक्षिततेचा मुद्दा
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा : [10]
(अ) मानवतावादी हस्तक्षेप
(ब) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका
(क) मृदुसत्ता
(ड) युरोपियन युनियन

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-2003

M.A. (Part I) (Sem. II) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

Compulsory Paper

PO-C6 : Comparative Politics

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Explain the features of the Indian constitution.
 - (b) State Almond's classification of Interest groups.

2. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Discuss the nature and types of Modern Legislature.
 - (b) What is constitutionalism ? Distinguish between British and American constitutionalism.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) What is Bureaucracy ? Discuss the features of Bureaucracy.
 - (b) What is Political Party ? Explain the functions of political parties.

P.T.O.

4. Attempt any *two* of the following : [10]

(a) Demerits of Bureaucracy

(b) Challenges to Federalism

(c) Social Movements

(d) Under-Development

5. Attempt any *two* of the following : [10]

(a) Role of Military

(b) Concept of Modernization

(c) Significance of Judicial Review

(d) Limits of Structural Functionalism

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

(ब) आल्मंडप्रणित हितसंबंधी गटाचे वर्गीकरण सांगा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) आधुनिक कायदेमंडळाच्या स्वरूप व प्रकारांची चर्चा करा.

(ब) घटनावाद म्हणजे काय ? ब्रिटिश आणि अमेरिकन घटनावादातील फरक सांगा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
(अ) नोकरशाही म्हणजे काय ? नोकरशाहीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
(ब) राजकीय पक्ष म्हणजे काय ? राजकीय पक्षांची कार्ये स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा : [10]
(अ) नोकरशाहीचे दोष
(ब) संघराज्यवादाची आव्हाने
(क) सामाजिक चळवळी
(ड) न्यून विकास.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा : [10]
(अ) लष्कराची भूमिका
(ब) आधुनिकीकरणाची संकल्पना
(क) न्यायालयीन पुनर्विलोकनाचे महत्व
(ड) रचनात्मक कार्यवादाच्या मर्यादा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-2004

M.A. (Part I) (Sem. II) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(PO-05 : Political Process in Maharashtra)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :- (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* question of the following : [10]

(a) Illustrate the influence of co-operative movement on the politics of Maharashtra.

(b) Discuss the contribution of agriculture in economic development of Maharashtra.

2. Answer any *one* question of the following : [10]

(a) Evaluate the Samyukta Maharashtra Movement.

(b) Explain the limitation of Maratha Caste Politics in Maharashtra.

3. Answer any *one* question of the following : [10]

(a) Discuss the impact of non-Brahmin movement on politics of Maharashtra.

(b) Comment on features of coalition politics in Maharashtra.

P.T.O.

4. Write short notes on any *two* : [10]

- (a) Impact of 73rd amendment on rural politics
- (b) Dalit Politics in Maharashtra
- (c) Challenges before Maratha Leadership
- (d) Politics of peasant organization.

5. Write short notes on any *two* : [10]

- (a) Urban interest in Maharashtra
- (b) Causes of regional imbalance
- (c) Politics of Mumbai
- (d) Features of rural politics after 1992.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) महाराष्ट्राच्या राजकारणावरील सहकारी चळवळीचा प्रभाव स्पष्ट करा.
- (ब) महाराष्ट्राच्या आर्थिक विकासात कृषी क्षेत्राचे योगदान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे मूल्यमापन करा.
- (ब) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील मराठा जातीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) ब्राह्मणेत्तर चळवळीचे महाराष्ट्राच्या राजकारणावरील परिणाम सांगा.
- (ब) महाराष्ट्रातील आघाड्यांच्या राजकारणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा : [10]
- (अ) 73व्या घटनादुरुस्तीचे ग्रामीण राजकारणावरील परिणाम
- (ब) महाराष्ट्रातील दलित राजकारण
- (क) मराठा नेतृत्वासमोरील आव्हाने
- (ड) शेतकरी संघटनांचे राजकारण
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा : [10]
- (अ) महाराष्ट्रातील शहरी हितसंबंध
- (ब) प्रादेशिक असमतोलाची कारणे
- (क) मुंबईचे राजकारण
- (ड) 1992 नंतरच्या ग्रामीण स्थानिक राजकारणाची वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-2005

M.A. (Part I) (Sem. II) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

Optional Paper

PO-06 : State Politics in India

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Critically examine the issue of caste discrimination in India.
 - (b) 'Ethnicity has emerged as the new basis of identity politics.' Comment.

2. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Comment on the position of BJP vis-a-vis state politics in India.
 - (b) Write an essay on Orissa's backwardness.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Critically examine the changing nature of centre-state relations in India.
 - (b) Discuss the multiple bipolar politics of Bihar.

P.T.O.

4. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Issue of Belgaum
- (b) States Reorganisation Commission
- (c) Rise of middle peasant castes
- (d) ULFA.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Dalit Politics in Uttar Pradesh
- (b) Rise of OBC
- (c) Communist Party Politics in Kerala
- (d) AIADMK.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतातील जाती-भेद प्रश्नाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (ब) 'वांशिकता अस्मितेच्या राजकारणाचा नवा आधार बनला आहे.' भाष्य करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) 'भारतातील राज्यांच्या राजकारणात भाजपचे स्थान यावर भाष्य करा.
- (ब) ओडिशाच्या मागासलेपणावर निबंध लिहा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
(अ) भारतातील केंद्र-राज्य संबंधाच्या बदलत्या स्वरूपाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
(ब) बिहारमधील बहुआयामी द्विध्रुवीय राजकारणाची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणतेही दोन टीपा सोडवा : [10]
(अ) बेळगावचा प्रश्न
(ब) राज्य पुनर्रचना आयोग
(क) मध्यम शेतकरी जातीचा उदय
(ड) उल्फा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा : [10]
(अ) उत्तर प्रदेशातील दलित राजकारण
(ब) ओ.बी.सी.चा उदय
(क) केरळमधील कम्युनिस्ट पक्षाचे राजकारण
(ड) ए.आय.ए.डी.एम.के. (AIADMK).

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-2006

M.A. (Part I) (II Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

Optional Paper

(PO-07 : Human Rights)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]

(a) Define the term 'Human Rights'. Explain its nature and features.

(b) Comment on the "Indian Constitution as the protector of Human Rights".

2. Attempt any *one* question of the following : [10]

(a) Explain various types of Human Rights mentioned in the two covenants of the UN.

(b) Write an essay on the challenges in front of Human Rights in the period of globalization.

P.T.O.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
- (a) Take a brief review of women's policies and programmes of Government of India to protect the rights of women.
- (b) Write an essay on 'The Role of Social Movements in the Protection of Human Rights'.
4. Attempt any *two* of the following : [10]
- (a) Rights of Minorities in India.
- (b) Individual Rights and Group Rights.
- (c) Right of Migrant Workers.
- (d) National Human Right Commission.
5. Answer any *two* of the following : [10]
- (a) Safeguards of Human Rights in the World.
- (b) Protection of Human Rights Act, 1993.
- (c) Problems of implementation of Human Rights.
- (d) Rights of Old People (Senior Citizens).

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) 'मानवी हक्क' या संकल्पनेची व्याख्या लिहा. मानवी हक्कांचे स्वरूप आणि विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ब) भारतीय राज्यघटना मानवी हक्कांची संरक्षक यावर भाष्य करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या दोन करारनाम्यात नमूद करण्यात आलेले मानवी हक्कांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (ब) जागतिकीकरण कालखंडातील मानवी हक्कापुढील आव्हाने यावर निबंध लिहा.
3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) महिलांच्या हक्क संरक्षणार्थ भारत सरकारने आखलेली महिलाविषयक धोरणे आणि कार्यक्रम यांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- (ब) मानवी हक्क संरक्षणातील सामाजिक चळवळींची भूमिका यावर निबंध लिहा.
4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) भारतातील अल्पसंख्याकांचे हक्क.
- (ब) व्यक्तीचे आणि गटांचे हक्क.
- (क) स्थलांतरीत कामगारांचे हक्क.
- (ड) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग.
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) जागतिक स्तरावरील मानवी हक्क संरक्षणाचे मार्ग.
- (ब) मानवी हक्क संरक्षण कायदा 1993.
- (क) मानवी हक्क अंमलबजावणी पुढील समस्या.
- (ड) प्रौढ नागरीकांचे हक्क.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-2007

M.A. (Part I) (Sem. II) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

Optional Paper

PO-08 : Social Movement in India

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Discuss the functions of social movement in India.
 - (b) What are the main demands of the farmers' organization in 1980 ?

2. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Describe the various challenges to the development agenda of the state reference to civil society.
 - (b) Write the nature and role of women's movement in India.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Critically examine the nature and consequences of Naxalite movement in India.
 - (b) Discuss the contribution of Dalit movement in Anti-caste movement.

P.T.O.

4. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Dalit Panthers
- (b) Class Structure in India
- (c) Hamal Panchayat
- (d) Issues of Human Rights.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Informalization of Labour
- (b) Women and Domestic Violence
- (c) OBC Mobilization
- (d) Bhartiya Kisan Union.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतातील सामाजिक चळवळीच्या कार्याची चर्चा करा.
- (ब) 1980च्या दशकातील शेतकऱ्यांच्या प्रमुख मागण्या कोणत्या होत्या ?

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) नागरी समाजासंदर्भात राज्यासमोरील विकासविषयक आव्हानांची चर्चा करा.
- (ब) भारतातील महिला चळवळीचे स्वरूप आणि भूमिका लिहा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) भारतातील नक्षलवादी चळवळीचे स्वरूप व परिणाम यांचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (ब) जातविरोधी चळवळीत दलित चळवळीचे योगदान विशद करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा : [10]
- (अ) दलित पँथर
- (ब) भारतातील वर्गीय रचना
- (क) हमाल पंचायत
- (ड) मानवी हक्कापुढील समस्या.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा : [10]
- (अ) असंघटीत मजूर
- (ब) महिला व कौटूंबिक हिंसाचार
- (क) ओ.बी.सी.ची कृतिप्रवणता
- (ड) भारतीय किसान युनियन.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-3001

M.A. (Part-II) (III Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(PO-07 : Political Thinking in Modern India)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Critically discuss Lokmanya Tilak's views on Nationalism.
 - (b) Explain Ram Manohar Lohia's views on liberty, equality and justice.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Take a brief review of Mahatma Gandhi's theory of Satyagraha.
 - (b) Explain M.N. Roy's views on Economy Development.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Critically examine Dr. Babasaheb Ambedkar's views on Democracy.
 - (b) Explain Jayaprakash Narayan's views on Sarvodaya.

4. Attempt any *two* of the following : [10]
 - (a) Pandit Nehru's views on Democracy
 - (b) Raja Ram Mohan Roy and Liberalism
 - (c) Periyar's views on Liberty
 - (d) Maulana Azad's views on Education.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Dr. Ambedkar's idea of Justice
- (b) Lokmanya Tilak's views on Social Reforms
- (c) Gandhi's views on Swarajya
- (d) Periyar's views on Justice.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) लोकमान्य टिळकांच्या राष्ट्रवादाची चिकित्सा करा.
- (ब) राममनोहर लोहिया यांचा स्वातंत्र्य, समता व न्यायविषयक विचार स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) महात्मा गांधीजीच्या सत्याग्रह सिद्धांताचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- (ब) एम.एन. रॉय यांचा आर्थिक विकासाचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या लोकशाहीविषयक दृष्टिकोनाचे चिकित्सक परीक्षण करा.

- (ब) जयप्रकाश नारायण यांचे सर्वोदयविषयक विचार स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) पंडित नेहरूंचे लोकशाहीबाबतचे विचार
(ब) राजा राममोहन रॉय आणि उदारमतवाद
(क) पेरियर्सचे स्वातंत्र्यविषयक विचार
(ड) मौलाना आझाद यांचे शिक्षणविषयक विचार
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) डॉ. आंबेडकरांचे न्यायविषयक विचार
(ब) लोकमान्य टिळक यांचे सामाजिक सुधारणेबाबतचे विचार
(क) गांधीजीची स्वराज्य संकल्पना
(ड) पेरियर्सचे न्यायविषयक विचार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-3002

M.A. (Part-II) (III Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(PO-C8 : Political Sociology)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss the role of Ideology in Politics.
 - (b) Discuss the intellectual foundation of Political Sociology.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) What is Authority ? Discuss in detail the nature and types of Authority.
 - (b) Discuss the role of Bureaucracy as apparatuses of State.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss the Weber's contribution of Political Sociology.
 - (b) Critically examine the concept of Patriarchy.

4. Attempt any *two* of the following : [10]
 - (a) End of Ideology
 - (b) Sources of Power
 - (c) Meaning of Hegemony
 - (d) Caste and Patriarchy.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Marx's Two-class Model
- (b) State and Globalization
- (c) Relationship between Power and Authority
- (d) Types of Hegemony.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) राजकारणातील विचारप्रणालीच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (ब) राजकीय समाजशास्त्राच्या बौद्धिक अधिष्ठानांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) अधिकार म्हणजे काय? अधिकाराच्या स्वरूप व प्रकारांची चर्चा करा.
- (ब) राज्याचे साधन म्हणून नोकरशाहीच्या भूमिकेची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) वेबरच्या राजकीय समाजशास्त्र योगदानाची चर्चा करा.
- (ब) पितृशाही या संकल्पनेचे चिकित्सक परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) विचारप्रणालीचा अंत
(ब) सत्तेचे स्रोत
(क) धुरिणत्वाचा अर्थ
(ड) जात आणि पितृसत्ता.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) मार्क्सचे द्वि-वर्ग प्रारूप
(ब) राज्य आणि जागतिकीकरण
(क) सत्ता व अधिकार संबंध
(ड) धुरिणत्वाचे प्रकार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-3003

M.A. (Part-II) (III Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(PO-C9 : Theory of International Relations)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Elaborate the ideas of the realist school in International Relations.
 - (b) Explain the characteristics of Behaviourism.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss the main features of Liberalism in International Relations.
 - (b) Explain the feminist perspective in International Relations.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss the Marxist view of International Relations.
 - (b) Explain the Geo-Political theory of International Politics.

4. Attempt any *two* of the following : [10]
 - (a) Conflict Theories
 - (b) Concept of Polarity
 - (c) Neo-Liberalism
 - (d) Normative theory.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Importance of International Politics.
- (b) Post-Modernism
- (c) Structural Realism
- (d) End of Cold War.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा वास्तववादी दृष्टिकोन विशद करा.
- (ब) वर्तनवादाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधातील उदारमतवादी सिद्धांताच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा स्त्रीवादी परिप्रेक्ष्य स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाबाबतच्या मार्क्सवादी दृष्टिकोनांची चर्चा करा.
- (ब) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा भू-राजकीय सिद्धांत स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) संघर्ष सिद्धांत
(ब) ध्रुवीकरण संकल्पना
(क) नवउदारमतवाद
(ड) प्रामाण्यवादी सिद्धांत.
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे महत्व
(ब) उत्तर-आधुनिकतावाद
(क) रचनात्मक वास्तववाद
(ड) शीत युद्धाची समाप्ती.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-3004

M.A. (Part-II) (III Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

PO-09 Comparative Politics-II

(Bangladesh, Nepal, Pakistan and Sri Lanka)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Examine the challenges to Constitution making in Nepal.
 - (b) Critically examine the role of Monarchy in the politics of Nepal.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the role of ethnicity in politics of Sri Lanka.
 - (b) Discuss the nature of party system in Bangladesh.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss the impact of colonial legacy in political system of Pakistan.
 - (b) Discuss the nature of party system in Sri Lanka.

4. Attempt any *two* of the following : [10]
 - (a) Issue of poverty in Sri Lanka
 - (b) Caste issues in Nepal
 - (c) Role of Bureaucracy in Pakistan
 - (d) Issues of minority in Bangladesh.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Constitutional process in Sri Lanka
- (b) Democracy in Pakistan
- (c) Model of Economic Development in Nepal
- (d) Micro-Finance Movement in Bangladesh.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) नेपाळच्या राज्यघटना निर्मिती समोरील आव्हानांचे परीक्षण करा.
- (ब) नेपाळच्या राजकारणातील राजेशाहीच्या भूमिकेचे टिकात्मक परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) श्रीलंकेच्या राजकारणातील वंशवादाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (ब) बांगलादेशमधील पक्षपद्धतीच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) पाकिस्तानच्या राज्यव्यवस्थेवर पडलेल्या वसाहतिक वारसाच्या परिणामाची चर्चा करा.
- (ब) श्रीलंकेतील पक्षपद्धतीच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) श्रीलंकेतील गरिबीची समस्या
(ब) नेपाळमधील जात समस्या
(क) पाकिस्तानातील नोकरशाहीची भूमिका
(ड) बांग्लादेशातील अल्पसंख्याकांच्या समस्या.
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) श्रीलंकेतील घटनात्मक प्रक्रिया
(ब) पाकिस्तान मधील लोकशाही
(क) नेपाळमधील आर्थिक विकासाचे प्रारूप
(ड) बांग्लादेशमधील अल्पबचत चळवळ.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-3005

M.A. (Part-II) (III Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Optional Paper)

(PO-10 : Indian Administration)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the features of Indian Administration during British rule.
 - (b) Evaluate the role of the Prime Minister in Cabinet.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Write reforms in Recruitment of Civil Service.
 - (b) Discuss the role and functions of the Governor in State Administration.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Discuss the socio-economic challenges before Indian Administration.
 - (b) Explain the importance of Right to Information.

4. Attempt any *two* of the following : [10]
 - (a) Parliamentary Democracy
 - (b) Citizen Charter
 - (c) State Secretariat
 - (d) 1935 Act in Indian Administration.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Federalism
- (b) Dept. of Finance
- (c) Political challenges before Indian Administration
- (d) E-Governance.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) ब्रिटिश राजवटीतील भारतीय प्रशासनाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
- (ब) मंत्रीमंडळातील पंतप्रधानाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) नागरी सेवेच्या भरती संबंधी सुधारणा लिहा.
- (ब) राज्य प्रशासनातील राज्यपालाची भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतीय प्रशासनापुढील सामाजिक-आर्थिक आव्हानांची चर्चा करा.
- (ब) माहितीच्या अधिकारांचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) संसदीय लोकशाही
(ब) नागरी सनद
(क) राज्य सचिवालय
(ड) 1935 चा भारतीय प्रशासन कायदा.
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) संघराज्यवाद
(ब) वित्त मंत्रालय
(क) भारतीय प्रशासना समोरील राजकीय आव्हाने
(ड) ई-शासन.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-3006

M.A. (Part-II) (III Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(PO-011 : Politics of Non-Democratic Regimes)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the difference between Democratic regimes and Non-democratic regimes.
 - (b) Explain the role of media in Democratic regimes.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the control over public in non-democratic regimes.
 - (b) Discuss the various types of Military regimes.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the nature of non-democratic regimes.
 - (b) Explain the role of Ideology in non-democratic regime.

4. Attempt any *two* of the following : [10]
 - (a) Sources of Legitimacy
 - (b) Types of Military regimes
 - (c) Leadership
 - (d) Communist System.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Tyranny
- (b) Features of Totalitarian regime
- (c) Monarchy
- (d) Third wave democratization.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) लोकशाही राजवट आणि बिगर लोकशाही राजवटीतील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) लोकशाही राजवटीतील प्रसारमाध्यमांची भूमिका स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) बिगर लोकशाही राजवटीवरील लोक नियंत्रण स्पष्ट करा.
- (ब) लष्करी राजवटीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) बिगर लोकशाही राजवटीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (ब) बिगर लोकशाही राजवटीतील विचारप्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) अधिमान्यतेचे स्रोत
(ब) लष्करी राजवटीचे प्रकार
(क) नेतृत्व
(ड) कम्युनिस्ट व्यवस्था.
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) जुलूमशाही
(ब) सर्वकषवादी राजवटीची वैशिष्ट्ये
(क) राजेशाही
(ड) लोकशाहीची तिसरी लाट.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-3007

M.A. (Part-II) (III Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Optional Paper)

(PO-12 : Research Methods in Political Science)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Define Political Research. What are its objectives ?
 - (b) Explain briefly the various methods of Research.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the process of Data Analysis.
 - (b) What are the Ethical issues in Social Research ?

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Define formulation of Research Problem. State the factors and the process of problem formulation.
 - (b) What is Hypothesis ? Discuss the types of Hypothesis.

4. Attempt any *two* of the following : [10]
 - (a) Theories of Research
 - (b) Types of Reference
 - (c) Limitations of Library Research
 - (d) Framing of Research questionnaire.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Qualitative Research
- (b) Report writing
- (c) Interview
- (d) Co-relation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) राजकीय संशोधनाची व्याख्या द्या. त्याची उद्दिष्टे कोणती?
- (ब) संशोधनाच्या विविध पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) तथ्य विश्लेषणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (ब) सामाजिक संशोधनातील नैतिक मुद्दे कोणते?

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) समस्या सूत्रणाची व्याख्या करा. समस्या सूत्रणातील घटक व प्रक्रिया सांगा.
- (ब) अभ्युपगम म्हणजे काय? अभ्युपगमाच्या प्रकारांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) संशोधनाचे सिद्धांत
(ब) संदर्भाचे प्रकार
(क) ग्रंथालयीन संशोधनाच्या मर्यादा
(ड) संशोधन प्रश्नावली निर्मिती.
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) गुणात्मक संशोधन
(ब) अहवाल लेखन
(क) मुलाखत
(ड) सहसंबंध.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-4001

M.A. (Part-II) (IV Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(PO-C10 : Traditions of Political Thought)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Explain the Plato's theory of Communism.
 - (b) Critically examine Political thoughts of Abu-Nasr-al-Farabi.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) "Machiavelli has described as the first realist political thinker."
Comment.
 - (b) Explain Karl Marx's views on State and Revolution.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Salient features of Hegel's political philosophy and his contribution to political thought.
 - (b) Explain John Locke's theory of Social Contract.

4. Attempt any *two* of the following : [10]
 - (a) Plato's views on Ideal State
 - (b) Rousseau's General Will
 - (c) Gandhiji's idea of Trusteeship
 - (d) Confucius views on Education.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Locke's views on Natural Rights
- (b) Frantz Fanon's Decolonization theory
- (c) Aquina's theory of Law and Justice
- (d) J.S. Mill's views on Liberty.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) प्लेटोचा साम्यवादविषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (ब) अबु-नासर-अल-फरेबी यांच्या राजकीय विचारांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) “मॅकियाव्हली हा राजकीय विचारातील पहिला वास्तववादी विचारवंत होय.” भाष्य करा.
- (ब) कार्ल मार्क्सचा राज्य आणि क्रांतीविषयक विचार स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) हेगेलच्या राजकीय तत्वज्ञानाची महत्वाची वैशिष्ट्ये सांगून त्याचे राजकीय विचारातील योगदान सांगा.
- (ब) जॉन लॉकचा सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) प्लेटोचा आदर्शराज्य विचार
(ब) रूसोची सामूहिक ईहा
(क) म. गांधीजीची विश्वस्त संकल्पना
(ड) कनफ्युशियसचे शिक्षणविषयक विचार.
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) लॉकचे नैसर्गिक हक्कविषयक विचार
(ब) फ्रॅटझ फॅनन यांचा निर्वसाहतीकरणाचा सिद्धांत
(क) ऑक्विनासचा कायदा व न्यायविषयक विचार
(ड) जे.एस. मिलचे स्वातंत्र्यविषयक विचार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-4002

M.A. (Part-II) (IV Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(PO-C11 : Political Process in India)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Explain the causes of inter-state disputes in India.
 - (b) Explain the nature of Indian Political Party System.

2. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Discuss the Dalit Politics in India.
 - (b) State the causes of rise of Indian farmers movement.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Explain the needs of Indian economic reforms.
 - (b) Take a brief review of the elections in period of 1990 to 2014.

4. Attempt any *two* questions of the following : [10]
 - (a) Major reforms in fiscal areas in India.
 - (b) Role of NGOs in politics
 - (c) Dominance caste politics
 - (d) Election Reforms in India.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) Causes of Naxalite Movement
- (b) Politics of Language
- (c) Lok Sabha Election in 1977
- (d) OBC Politics.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतातील आंतर-राज्य विवादाची कारणे स्पष्ट करा.
- (ब) भारतातील पक्षपद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतातील दलित राजकारणाची चर्चा करा.
- (ब) भारतातील शेतकरी चळवळीच्या उदयाची कारणे सांगा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतातील आर्थिक सुधारणांची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- (ब) 1990 ते 2014 या कालखंडातील निवडणुकांचा थोडक्यात आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) भारतातील राजकोषीय क्षेत्रातील प्रमुख सुधारणा
(ब) स्वयंसेवी संस्थांची राजकारणातील भूमिका
(क) वरिष्ठ जातीचे राजकारण
(ड) भारतातील निवडणूक सुधारणा.
5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) नक्षलवादी चळवळीची कारणे
(ब) भाषिक राजकारण
(क) 1977 ची लोकसभा निवडणूक
(ड) ओ.बी.सी. राजकारण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-4003

M.A. (Part II) (Semester IV) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

PO-C12 : Political Participation

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Write in detail the measures undertaken to increase womens participation in Politics.
 - (b) Explain 'Collective Violence' as form of political participation.

2. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Write an essay on New Social Movements.
 - (b) Explain the determinants of political participation.

3. Attempt any *one* of the following : [10]
 - (a) Write an essay on 'Media and Public Opinion'.
 - (b) What is meant by political socialization ? Explain the nature of political socialization.

4. Attempt any *two* of the following : [10]
 - (a) Benefits of Political Participation
 - (b) Idea of Civic Culture
 - (c) Gender Equality
 - (d) Typology of Social Movement.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]
- (a) Types of Social Movements
 - (b) Anti-Caste Movement
 - (c) Terrorism
 - (d) Importance of Political Culture.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) महिलांचा राजकारणातील सहभाग वाढविण्यासाठी योजण्यात आलेले विविध उपाय सविस्तर लिहा.
 - (ब) “सामुहिक हिंसा राजकीय सहभागाचा प्रकार” स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) नवीन सामाजिक चळवळ यावर निबंध लिहा.
 - (ब) राजकीय सहभागातील अडथळे स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) ‘प्रसारमाध्यमे व लोकमत’ यावर निबंध लिहा.
 - (ब) राजकीय सामाजिकीकरण म्हणजे काय ? राजकीय सामाजिकीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्न सोडवा : [10]
 - (अ) राजकीय सहभागाचे फायदे
 - (ब) नागरी संस्कृतीची संकल्पना
 - (क) लिंग समभाव
 - (ड) सामाजिक चळवळीचे वर्गिकरण

5. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

(अ) सामाजिक चळवळीचे प्रकार

(ब) जाती अंताची चळवळ

(क) दहशतवाद

(ड) राजकीय संस्कृतीचे महत्व.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-4004

M.A. (Part-II) (IV Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Optional Paper)

(PO-013 : Political Thought of Dr. Ambedkar)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Critically examine the thoughts of Dr. Ambedkar on Indian Social Issue.
 - (b) Explain Dr. Ambedkar's thought on Economy.
2. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Contribution of Dr. Ambedkar in the awareness of Dalit. Discuss.
 - (b) Discuss the thoughts of Dr. Ambedkar on Nationalism.
3. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Discuss Dr. Ambedkar's views on State and Government.
 - (b) Critically examine the thoughts of Dr. Ambedkar on Indian Caste System.
4. Write short notes on any *two* of the following : [10]
 - (a) Dr. Ambedkar's views on Socialism.
 - (b) Dr. Ambedkar's views on Religion Slavery.
 - (c) Dr. Ambedkar's views on Social Justice. .
 - (d) Dr. Ambedkar's Constitutionalism.

P.T.O.

5. Write short notes on any *two* of the following : [10]

- (a) Dr. Ambedkar and Buddha Dhamma Movement
- (b) Dr. Ambedkar's views on Pakistan
- (c) Dr. Ambedkar's views on Capitalism
- (d) Dr. Ambedkar's views on Parliamentary Democracy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) भारतातील सामाजिक समस्यांबाबत डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांची चिकित्सा करा.

(ब) डॉ. आंबेडकरांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) डॉ. आंबेडकरांनी दलितांमध्ये जाणीव जागृतीसाठी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

(ब) डॉ. आंबेडकरांच्या राष्ट्रवादविषयक विचारांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) डॉ. आंबेडकरांचे राज्य व शासन संस्थेबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

(ब) भारतीय जातीव्यवस्थेबाबत डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांची चिकित्सा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा : [10]
- (अ) डॉ. आंबेडकरांचे साम्यवादविषयक विचार.
- (ब) डॉ. आंबेडकरांचे धार्मिक गुलामगिरीबाबतचे विचार.
- (क) डॉ. आंबेडकरांचे सामाजिक न्यायविषयक विचार.
- (ड) डॉ. आंबेडकरांचा घटनावाद.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा : [10]
- (अ) डॉ. आंबेडकर व बौद्ध धम्म चळवळ
- (ब) डॉ. आंबेडकरांचे पाकिस्तानबाबतचे विचार
- (क) डॉ. आंबेडकरांचे भांडवलशाहीबाबतचे विचार
- (ड) डॉ. आंबेडकरांचे संसदीय लोकशाहीबाबतचे विचार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-4005

M.A. (Part-II) (IV Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Optional Paper)

(PO-014 : Party System in India)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

- N.B. :—** (i) *All* questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Explain the role of political parties in Indian National Movement.
 - (b) Explain the causes of dominance of BJP after 1990 in Politics of India.

2. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Explain the status of Congress Party in Politics of India.
 - (b) Discuss the changing nature of Coalition Politics in India.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Explain the role of Left Parties in Indian Politics.
 - (b) Discuss the Communal Politics in India.

4. Write short notes on any *two* of the following : [10]
 - (a) Ideology of Left Parties
 - (b) Janata Dal
 - (c) Marxist Communist Party
 - (d) Republican Party of India.

P.T.O.

5. Write short notes on any *two* of the following : [10]

- (a) Causes of origin of Regional Parties
- (b) Bahujan Samaj Party
- (c) Decline of Congress Party
- (d) Causes of origin of Janata Party.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील राजकीय पक्षांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (ब) भारतीय राजकारणात 1990 नंतरच्या भाजपच्या प्रभावाची कारणे स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतीय राजकारणातील काँग्रेस पक्षाचे स्थान स्पष्ट करा.
- (ब) भारतातील आघाड्यांच्या राजकारणातील बदलत्या स्वरूपाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारताच्या राजकारणातील डाव्या पक्षांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (ब) भारतातील जमातवादी राजकारणाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टीपा लिहा : [10]
- (अ) डाव्या पक्षांची विचारसारणी
(ब) जनता दल
(क) मार्क्सवादी कम्युनिष्ट पक्ष
(ड) भारतीय रिपब्लिकन पक्ष.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टीपा लिहा : [10]
- (अ) प्रादेशिक पक्षांच्या उदयाची कारणे
(ब) बहुजन समाज पक्ष
(क) काँग्रेस पक्षाचा ऱ्हास
(ड) जनता पक्षाच्या उदयाची कारणे.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-4006

**M.A. (Part II) (IV Sem.) EXAMINATION, 2018
POLITICS**

**(PO-015 : Conflict and Co-operation in Asia Pacific Region)
(2013 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Discuss the causes of emergence and decline of Cold War.
 - (b) Write an essay on ‘The Role of Asia Pacific Countries in the World Politics.’

2. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Explain the features of New Regional Order.
 - (b) Discuss conflict issues between North-South Korea.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Discuss the cooperation issues between Japan and China.
 - (b) Explain the issues of cooperation among middle powers of the Asia Pacific Region.

4. Write short notes on any *two* : [10]
 - (a) Co-operation between Russia and USA.
 - (b) China—emerging as a major power in the World Politics.
 - (c) Causes of North–South Rivalaries.
 - (d) Nature of Asia Pacific Community.

P.T.O.

5. Write short notes on any two : [10]

- (a) Issue of conflict between Japan and China
- (b) Causes of rise of Imperialism
- (c) Consequences of the end of Cold War.
- (d) Role of small powers in Asia Pacific Region.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) शीतयुद्धाचा उदय व ऱ्हासाच्या कारणांची चर्चा करा.

(ब) 'जागतिक राजकारणातील आशिया पॅसिफिक राष्ट्रांची भूमिका' यावर निबंध लिहा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) नवीन प्रादेशिक व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

(ब) उत्तर-दक्षिण कोरियातील संघर्षाच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

(अ) जपान व चीनमधील सहकार्याच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.

(ब) आशिया पॅसिफिक विभागातील मध्यम सत्तामधील सहकार्याचे मुद्दे स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टीपा लिहा : [10]
- (अ) रशिया व अमेरिकेतील सहकार्य
(ब) जागतिक महासत्ता म्हणून झालेला चीनचा उदय.
(क) उत्तर-दक्षिण संघर्षाची कारणे
(ड) आशिया पॅसिफिक समुदायाचे स्वरूप
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टीपा लिहा : [10]
- (अ) जपान व चीनमधील संघर्षाचे मुद्दे
(ब) साम्राज्यवादाची कारणे
(क) शीतयुद्ध समाप्तीचे परिणाम
(ड) आशिया पॅसिफिक क्षेत्रातील लघुसत्तांची भूमिका.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	

[5403]-4007

M.A. (Part-II) (IV Sem.) EXAMINATION, 2018

POLITICAL SCIENCE

(Optional Paper)

(PO-016 : Political Economy of India)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 50

- N.B. :-** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Critically examine the causes for the choice of planning as the tool for development and its limitations.
 - (b) Critically examine the debates on Globalization.

2. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Write an essay on the interface between class and caste in India.
 - (b) Write an essay on the nature of ruling classes in India.

3. Attempt any *one* question of the following : [10]
 - (a) Discuss the question of state autonomy in Indian Federalism.
 - (b) Critically examine the inter-state disputes in India.

4. Attempt any *two* questions of the following : [10]
 - (a) Privatization and Autonomy
 - (b) Politics of middle class
 - (c) Dominant coalition
 - (d) Intra-state inequalities.

P.T.O.

5. Attempt any *two* of the following : [10]

- (a) The mixed economy model
- (b) Caste composition of classes
- (c) Regional Disparities
- (d) Class distinction in Urban Economy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 50

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारताच्या विकासासाठी नियोजनाचे एक हत्यार म्हणून निवड करण्यामागील कारणे आणि मर्यादा यांचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
- (ब) जागतिकीकरणाच्या संदर्भाच्या वादविवादांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतातील जात व वर्ग यातील आंतरसंबंध यावर निबंध लिहा.
- (ब) भारतातील सत्तारूढ अभिजनांच्या स्वरूपावर निबंध लिहा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- (अ) भारतीय संघराज्यातील राज्यांच्या स्वायत्ततेच्या प्रश्नांची चर्चा करा.
- (ब) भारतातील आंतरराज्यीय संघर्षाचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) खाजगीकरण आणि स्वायत्तता
(ब) मध्यमवर्गाचे राजकारण
(क) प्रभूत्वशाली आघाड्या
(ड) राज्यांतर्गत असमानता
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
- (अ) मिश्र अर्थव्यवस्थेचे प्रारूप
(ब) वर्गाची जात रचना
(क) प्रादेशिक असमानता
(ड) शहरी अर्थव्यवस्थेतील वर्गीय अंतर.